

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра фізичної реабілітації та медико-біологічних
основ фізичного виховання

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри фізичної реабілітації та медико-
біологічних основ фізичного виховання


Е.О. Жигульова

«29» серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
САНАТОРНО-КУРОРТНА РЕАБІЛІТАЦІЯ

підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

за освітньо-професійними програмами Фізична реабілітація

спеціальностей 227 Фізична терапія, ерготерапія

галузі знань 22 Охорона здоров'я

мова навчання українська

2023-2024 навчальний рік

Розробник програми: Дмитро СОВТИСІК, кандидат біологічних наук,
доцент кафедри фізичної реабілітації та медико-
біологічних основ фізичного виховання, доцент

Ухвалено на засіданні кафедри фізичної реабілітації та медико-біологічних основ
фізичного виховання

Протокол № 12 від «29» серпня 2023 року

ПОГОДЖЕНО

Гарант
освітньо-професійної програми



Евеліна
ЖИГУЛЬОВА

Зміст робочої програми навчальної дисципліни

1. Мета вивчення обов'язкового освітнього компоненту професійної підготовки «Санаторно-курортна реабілітація» полягає у формуванні загальних та спеціальних (фахових предметних) компетентностей, програмних результатів навчання у майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів які стосуються основних аспектів планування і проведення реабілітаційних заходів серед пацієнтів санаторно-курортних закладів, які перенесли соматичні захворювання, травму або оперативне втручання із застосуванням засобів лікувальної культури, природних чинників, масажу, а також здійснення психологічної та соціально-трудової реабілітації хворих.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчального процесу
	денна форма здобуття вищої освіти
Рік навчання	4-й рік
Семестр вивчення	7-й, 8-й семестр
Кількість кредитів ЄКТС	4 кредити
Загальний обсяг годин	120 годин
Кількість годин навчальних занять	48 годин
Лекційні заняття	20 годин
Практичні заняття	28 годин
Семінарські заняття	-
Лабораторні заняття	-
Самостійна та індивідуальна робота	72 години
Форма підсумкового контролю	екзамен

3. Статус дисципліни: обов'язковий освітній компонент професійної підготовки.

4. Передумовами для вивчення освітнього компоненту «Санаторно-курортна реабілітація» є знання та уміння й навички, набуті відповідно обов'язковому освітньому компоненту професійної підготовки: «Анатомія людини» та «Загальна теорія здоров'я», «Фізіологія людини», «Вступ до спеціальності».

5. Програмні компетентності навчання.

За результатами вивчення обов'язкового освітнього компоненту професійної підготовки «Санаторно-курортна реабілітація» у здобувачів вищої освіти мають сформуватися наступні компетентності.

Загальні компетентності:

- ЗК 01 знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- ЗК 04 здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- СК 5 здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця практичну діяльність з фізичної терапії, ерготерапії у травматології та ортопедії, неврології та нейрохірургії, кардіології та пульмонології, а також інших областях медицини;
- СК 8 здатність ефективно реалізовувати програму фізичної терапії та/або ерготерапії;
- СК 10 здатність проводити оперативний, поточний та етапний контроль стану пацієнта/клієнта відповідними засобами й методами та документувати отримані результати;
- СК 11 здатність адаптувати свою поточну практичну діяльність до змінних умов.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни.

За результатами вивчення обов'язкового компонента професійної підготовки «Санаторно-курортна реабілітація» у здобувачів вищої освіти мають сформуватися такі програмні результати навчання:

- ПР 01 демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращенню довкілля громади;
- ПР 9 реалізовувати індивідуальні програми фізичної терапії, ерготерапії;
- ПР 13 обирати оптимальні форми, методи і прийоми, які б забезпечили шанобливе ставлення до пацієнта/клієнта, його безпеку/захист, комфорт та приватність;
- ПР 17 оцінювати результати виконання програм фізичної терапії та ерготерапії, використовуючи відповідний інструментарій, та за потреби, модифікувати поточну діяльність.

Здобувачі вищої освіти після закінчення курсу мають **знати**:

- особливості організації і проведення санаторно-курортних реабілітаційних заходів серед дорослого і дитячого населення;
- механізм реабілітаційного впливу, в тому числі і комплексного, терапевтичні вправи, масажу, кліматичних та природних факторів в умовах дотримання загального та індивідуального санаторних режимів;
- механізми лікувально-реабілітаційного впливу лікувальних природних чинників санаторно-курортних комплексів.

Уміти:

- застосовувати різноманітні реабілітаційні заходи (медичні, соціальні та професійні) серед дорослих та дітей при неврологічних, ортопедичних та найбільш розповсюджених патологічних станах та враженнях організму, визначати показання до переходу пацієнтів в спеціалізовані групи для занять терапевтичними вправами після перенесених захворювань ;

- складати для пацієнтів план реабілітаційної програми з урахуванням перебігу хвороби , використовувати методи немедикаментозного лікування, проводити фізреабілітаційні заходи;

- давати рекомендації щодо вибору оптимального режиму рухової активності залежно від морфофункціонального статусу, визначати показання і протипоказання до призначення процедур терапевтичними вправами, масажу, фізіотерапії;

- проводити з пацієнтами профілактичні заходи щодо підвищення резистентності організму до несприятливих факторів зовнішнього середовища із застосуванням різних методів загартовування;

- поширювати здоровий спосіб життя.

7. Методи навчання:

Словесні (розповіді-пояснення, діалогічний метод, бесіда, лекція), наочні (ілюстрація, демонстрація, презентація) та практичні методи (практичні заняття); програмовий метод, метод моделювання, рольовий метод; вирішення проблемних завдань; інтерактивні методи, технології дистанційного навчання.

8. Засоби діагностики результатів навчання: практичне виконання робіт, виконання тестових завдань, самостійна робота, модульна контрольна робота, екзамен, пакет ректорської контрольної роботи.

9. Програма навчальної дисципліни.

Денна форма здобуття вищої освіти

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	разом	у тому числі				
		лекційні заняття	практичні заняття	семінарські заняття	лабораторні заняття	самостійна робота
ЗМ 1. Загальнотеоретичні основи санаторно-курортної реабілітації (20 балів)						
Тема 1. Основи системи санаторно-курортної реабілітації.	6	2	2	-	-	2
Тема 2. Організаційні засади санаторно-курортної	8	2	2	-	-	4

реабілітації.							
Тема 3. Загальні принципи санаторно-курортної реабілітації.	6	2	2	-	-	2	
Разом за змістовим модулем 1	20	6	6	-	-	8	
ЗМ 2. Санаторно-курортна реабілітація при захворюваннях внутрішніх органів та хворих неврологічного, ортопедичного та інших профілів (20 балів)							
Тема 4. Основи санаторно-курортної реабілітації хворих кардіологічного профілю.	11	2	2	-	-	7	
Тема 5. Основи санаторно-курортної реабілітації при захворюваннях дихальної системи.	11	2	2	-	-	7	
Тема 6. Основи санаторно-курортної реабілітації при захворюваннях шлунково-кишкового тракту .	11	2	2	-	-	7	
Тема 7. Основи санаторно-курортної реабілітації при хворобах печінки, жовчовивідних та сечовивідних шляхів і підшлункової залози.	18	2	4	-	-	12	
Тема 8. Основи санаторно-курортної реабілітації при цереброваскулярній патології, захворюваннях і травмах спинного мозку та периферичної нервової системи	18	2	4	-	-	12	
Тема 9. Основи санаторно-курортної реабілітації хворих при захворюваннях суглобів	13	2	4	-	-	7	
Тема 10. Основи санаторно-курортної реабілітації після травм і опіків	18	2	4	-	-	12	
Разом за змістовим модулем 2	100	14	22	-	-	64	
Разом	120	20	28	-	-	72	

10. Форми та методи поточного і підсумкового контролю.

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях рівний 12-ти.

Поточне та контрольне оцінювання здобувачів вищої освіти спеціальності 227 Фізична терапія, ерготерапія СВО «бакалавр» здійснюється із використанням таких форм та методів: усне опитування, тестування, практичне виконання робіт, вирішення проблемних ситуацій, виконання творчих завдань, створення презентацій навчального матеріалу, аналіз виконаної роботи, здача самостійної роботи, екзамен.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

Поточний і модульний контроль (60 балів)			Екзамен	Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Модульна контрольна робота	40 балів	100 балів
Поточний контроль 20 балів	Поточний контроль 20 балів	20 балів		

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами і критерії оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Значення оцінки ECTS	Критерії оцінювання теоретичної підготовки	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою
					Диференційований залік
90-100	A	відмінно	Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує свої відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили	Високий (творчий)	відмінно
82-89	B	дуже добре	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре
75-81	C	добре	Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовує її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження своїх думок		
67-74	D	задовільно	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно
60-66	E	достатньо	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні		
35-59	FX	задовільно, з можливістю повторного складання семестрового контролю	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно
1-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів		

Шкала оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти

Об'єм пройденого матеріалу	Результат контролю	Бали що нарах. за 12-бальною системою оцінювання
Змістовий модуль 1 (20 балів)		
Заняття 1. Характеристика основних понять в санаторно-курортній реабілітації. Дати порівняльну характеристику курортним кліматичним факторам та їх вплив на функціональні системи організму. Методи водолікування.	Виконання тестової контрольної роботи з даної теми.	4 –12
Заняття 2. Ознайомлення з закладами санаторно-курортного типу. Охарактеризувати заклади санаторно-курортного типу та ознайомитись із функціями реабілітаційних відділень у санаторіях.	Продемонструвати теоретичну підготовку з теми і дати порівняльну характеристику впливу різних типів курортів на реабілітацію пацієнтів.	4 – 12
Заняття 3. Методи і засоби реабілітації хворих в умовах санаторно-курортної реабілітації. Розкрити організацію санаторно-курортної реабілітації в Україні. Дати характеристику методам і засобам реабілітації в санаторіях.	Продемонструвати теоретичну підготовку з теми і розкрити на практиці особливості методики проведення бальнеотерапії, пелоїдотерапії та масажу в умовах санаторно-курортної реабілітації.	4 – 12
Змістовий модуль 2 (20 балів)		
Заняття 4. Основні принципи і методи санаторно-курортної реабілітації хворих кардіологічного профілю. Ознайомлення з основними принципами санаторно-курортної реабілітації хворих кардіологічного профілю та вивчення механізму дії і показання до застосування фізіотерапевтичних засобів, дозування фізичних факторів.	Продемонструвати теоретичну підготовку та на практиці продемонструвати основні терапевтичні вправи, що використовуються при інфаркті міокарда.	4-12
Заняття 5. Основні принципи і методи санаторно-курортної реабілітації хворих пульмонологічного профілю. Ознайомлення з механізмом лікувальної дії засобів санаторно-курортної реабілітації пацієнтів та вивчити принципи підбору, дозування і поєднання лікувальних фізичних факторів.	Продемонструвати теоретичну підготовку та скласти план заняття з терапевтичних вправ для хворих пульмонологічного профілю.	4-12
Заняття 6. Застосування лікувальних фізичних факторів у хворих	Продемонструвати теоретичну підготовку за	4-12

гастроентерологічного профілю. Охарактеризувати основні ефекти застосування лікувальних фізичних факторів у хворих гастроентерологічного профілю з використанням дієтотерапії та водолікування.	даною темою. Скласти приблизне меню для хворих з виразкою шлунку і підібрати тип мінеральної води для реабілітації пацієнтів з виразкою 12-палої кишки.	
Заняття 7. Методичні прийоми функціональної та аналітичної терапії при травмах спинного мозку (ТСМ). Вияснити суть основних пристосувальних механізмів: регенерація провідників спинного мозку. Освоїти основні правила використання апаратної фізіотерапії, пелоїдотерапії, мануальної терапії.	Знати методичні прийоми функціональної та аналітичної терапії та вміти використовувати засоби терапевтичних вправ в ранньому, проміжному і пізньому періодах ТСМ.	4-12
Заняття 8. Програма реабілітації при ураженнях суглобів. Характеристика основних патогенетичних механізмів дії при використанні фізичних факторів у ревматології. Вивчити особливості програми реабілітації при запальних і дегенеративно-дистрофічних ураженнях суглобів.	Знати основи апаратної фізіотерапії та правила проведення механотерапії, водолікувальних процедур і грязьових аплікацій.	4-12
Заняття 9. Програма реабілітації після травм і опіків на різних стадіях патологічного процесу. Засвоєння основних патогенетичних синдромів. Складання методичних вказівок для занять терапевтичними вправами при патологічному процесі.	Скласти програму реабілітації на різних стадіях патологічного процесу із застосуванням преформованої фізіотерапії, бальнеотерапії, пелоїдотерапії.	4-12

Самостійна робота

Контроль за самостійною роботою відбувається на практичних заняттях за 12-ю системою оцінювання.

Модульна контрольна робота (20 балів)

Після вивчення усіх змістових модулів здобувачі вищої освіти пишуть модульну контрольну роботу.

Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі. До її написання допускаються усі студенти. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати. Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Здобувачі вищої освіти, які за результатами виконання модульних контрольних робіт отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для виконання або не виконали завдань, вважаються такими, що мають академічну

заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

З дисципліни «Санаторно-курортна реабілітація» студенти пишуть одну модульну контрольну роботу.

Визнання результатів неформальної та (або) інформальної освіти.

У випадку, якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній та інформальній освіті, зарахування результатів навчання здійснюється згідно Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (Порядок визнання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих шляхом здобуття неформальної/інформальної освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка), зокрема, якщо їх тематика відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю).

В неформальній освіті:

- закінчення професійних курсів, семінарів або тренінгів, тематика яких відповідає змісту освітнього компоненту (окремій темі або змістовому модулю);

- підготовка конкурсної наукової роботи;

- призове місце на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт;

- призове місце на Всеукраїнській студентській олімпіаді

В інформальній освіті:

- наявність наукової публікації;

- волонтерська діяльність;

Семестровий екзамен (40 балів)

Білет складається з трьох теоретичних питань.

Питання екзаменаційного білета оцінюються відповідно до таких критеріїв:

Оцінка	Вимоги
«Відмінно»	Здобувач вищої освіти виявляє глибокі фундаментальні теоретичні знання, повно викладає вивчений матеріал, виявляє розуміння предмета висловлювання, розуміє можливість різних тлумачень однієї і тієї ж проблеми, вміє оцінювати аргументи для її доведення, формулює своє бачення проблеми, виявляє розуміння матеріалу, може обґрунтовувати свої судження, застосовувати знання на практиці у нестандартних ситуаціях, наводити необхідні приклади, викладає матеріал логічно, послідовно, вживає мовні засоби відповідно до норм української мови.
«Добре»	Якщо відповідь здобувача вищої освіти відповідає тим самим вимогам, що і для оцінки «відмінно», але при цьому він допускає 1-2 помилки, які й сам виправляє або 1-2 недоліки в послідовності викладу матеріалу та мовному оформленні висловлювання. Здобувач вищої освіти вміє наводити власні приклади на підтвердження нових думок, може застосовувати вивчений

	матеріал у стандартних та дещо змінених ситуаціях.
«Задовільно»	Якщо здобувач вищої освіти виявляє знання і розуміння основних положень предмета, але викладає матеріал неповно і допускає неточності у визначенні понять; не вміє досить глибоко і доказово обґрунтовувати свої судження і наводити приклади; не в змозі захистити проєкт побудови системи роботи з певних тем дисципліни; викладає матеріал непослідовно і допускає помилки в мовному оформленні викладу.
«Незадовільно»	Якщо здобувач вищої освіти виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, не володіє методичним апаратом, допускає помилки у формулюванні понять, які спотворюють їх зміст, не вміє самостійно побудувати систему вивчення певних тем, хаотично і невпевнено викладає матеріал. Студент неспроможний виконати стандартні завдання навіть після навідних питань викладача.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Таблиці відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти:

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка з кредитного модуля (навчальної дисципліни)	Підсумкова оцінка за шкалою ЄКТС	Рекомендовані системою ЄКТС статистичні значення (у %)	Підсумкова оцінка за національною шкалою	
			екзаменаційна	залікова
90-100 і більше	A (відмінно)/Excellent	10	відмінно	Зараховано/ Passed
82-89	B (добре)	25	добре	
75-81	C (добре)/Good	30	задовільно	
67-74	D (задовільно)/Satisfactory	25		
60-66	E (достатньо)/Enough	10	незадовільно	не зараховано /Fail
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)/Fail			
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)/Fail			

12. Умови визначення успішного засвоєння освітнього компоненту «Санаторно-курортна реабілітація»:

- кредити присвоюються здобувачам вищої освіти після завершення навчальної дисципліни та успішного оцінювання досягнутих ними результатів навчання;

- критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти оцінювання результатів навчання є досягнення ним мінімального порогового рівня оцінок за кожним запланованим результатом навчання освітнього компоненту та мінімального порогового рівня оцінки за освітнім компонентом загалом, яких складає 60 % від максимально можливої кількості балів, визначеної відповідними нормативними документами Університету;

- здобувач вищої освіти вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю, якщо він не відпрацював пропущені навчальні заняття, не пересклав оцінки 0, 1, 2, 3 отримані на навчальних заняттях, не виконав або виконав модульну контрольну роботу, завдання самостійної та індивідуальної робіт з оцінкою, що становить менше 60 % від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт;

- здобувач вищої освіти, який має академічну заборгованість з освітнього компонента за результатами поточного контролю, не допускається до екзамену. Рішення про недопущення за поданням викладача приймає декан факультету, його оприлюднюють до початку екзамену. У відомості обліку успішності роблять запис «не допущено»;

- здобувач вищої освіти допускається до складання екзамену з освітнього компонента, якщо його рейтингова оцінка за результатами екзамену є більшою або рівною 24 балам (60 % від максимально можливої для даної форми контролю кількості балів). Рейтингову оцінку такого здобувача вищої освіти з освітнього компонента визначають як суму рейтингової оцінки за результатами поточної успішності та рейтингової оцінки за результатами екзамену;

- якщо допущений до екзамену здобувач вищої освіти не підготувався (його рейтингова оцінка за результатами екзамену є меншою 24 балів), то бали за екзамен до рейтингової оцінки поточної успішності не додаються, виставляють підсумкову оцінку з освітнього компонента FX за шкалою ЄКТС та «незадовільно» за національною шкалою;

- здобувачам вищої освіти, які за результатами підсумкового контролю у формі екзамену отримали незадовільну оцінку, дозволяють ліквідувати академічну заборгованість після належної підготовки;

- ліквідацію академічної заборгованості за результатами семестрового контролю дозволяють до початку наступного семестру в час, визначений графіком ліквідації академічної заборгованості, та допускають не більше двох разів: перший раз – викладачеві, другий – комісії яку створюють за розпорядженням декана факультету;

- відповідь здобувача вищої освіти, який ліквідує академічну заборгованість на засіданні комісії, оцінюють за 100-бальною шкалою без урахування рейтингової оцінки поточної успішності;

- за неуспішного проходження оцінювання результатів навчання за освітнім компонентом кредити здобувачі вищої освіти не присвоюють;

- якщо здобувач вищої освіти, допущений до семестрового контролю не з'явився на семестровий екзамен, у відомості обліку успішності викладач записує «не з'явився». Про незалежні від здобувача вищої освіти причини (у тому числі непрацездатність у зв'язку із хворобою), які підтверджують неможливість його присутності на екзамені, він має негайно повідомити декана факультету.

13. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна.

Для проведення лекційних занять використовуються мультимедійна лекційна аудиторія (216), кабінети (217, 218), мультимедійний проектор VIEWSONIC PJ5250 DLP (2016 р., 1 шт.), екран для проектора; ноутбук або персональний комп'ютер, мережа Інтернет, модульне об'єктно-орієнтоване динамічне середовище MOODLE, конференції у Google Meet, кушетки, спірометри, тонометри, пульсоксиметри, подушки, валики, сантиметрові стрічки, гоніометри, інвалідний візок, милиці, палиці, одно-, дво-, три-, чотиричоткові, ходунки регульовані нескладані на чотирьох колесах зі столиком, ходунки нерегульовані не складані, сходи з похилою площиною, палиці гімнастичні, тренажерний стіл для дрібної моторики рук, стілець туалетний сталевий регульований складаний, реабілітаційні бруси, бандаж-фіксатор для долоні, валики, обтяжувачі, кушетки, бігова доріжка.

14. Рекомендована література.

Основна

1. Заваріка Г.М. Курортна справа: навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури», 2015. 264 с.
2. Курорти та санаторії України: науково-практичний довідник / за ред. К.Д. Бабова, В.В. Єжова, О.М. Торохтіна. К.: Видавничий дім «Фолігрант», 2009. 429 с.
3. Медична і соціальна реабілітація: підручник / [В.Б. Самойленко, Н.П. Яковенко, І.О. Петряшев та ін.]. К.: ВСВ «Медицина», 2018. 464 с.
4. Травматологія та ортопедія: підручник для студ. вищих мед. закладів / за ред. Г.Г. Голки, О.А. Бур'янова, В.Г. Климовицького. Вінниця: Нова Книга, 2014. 416 с.
5. Фізіотерапія: навч. посіб. / за заг. ред. Я.-Р.М. Федоріва. Львів: «Магнолія 2006», 2019. 542 с.

Допоміжна

1. Григус І.М. Фізична реабілітація при захворюваннях дихальної системи: навч. посіб. Львів: «Новий Світ-2000», 2021. 170 с.
2. Зданюк В.В., Совтисік Д.Д. Лікувальна фізична культура: навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2020. 134 с.
3. Теоретичні і практичні основи процесу сестринського догляду за пацієнтами: навч. посіб. / [Р.О. Сабадишин, О.В.Маркович, Б.З. Чижишин та ін.]. Вінниця: Нова Книга, 2020. 240 с.
4. Огняник М.С. Мінеральні води України: підручник. К.: ВПЦ «Київський університет», 2000. 220 с.
5. Христич Т.М., Телекі Я.М., Гонцарюк Д.О., Оліник О.Ю., Жигульова Е.О. Хронічний панкреатит: клінічно-патогенетичні особливості розвитку поєднання деяких захворювань та методи медикаментозної корекції (2-е видання, перероблене, доповнене). Чернівці, 2022. 303 с.

6. Пономаренко Т.В., Денисенко М.В. Напрямок реалізації соціальної адаптації демобілізованих учасників бойових дій з розладами психіки та поведінки (досвід впровадження стратегії розвитку ефективної системи реабілітації ветеранів війни та членів їх сімей, сімей загиблих (померлих) ветеранів війни Київщини на базі комунального неприбуткового підприємства Київської обласної ради «Київський обласний центр ментального здоров'я»). *Клінічна та профілактична медицина*, 2020. №4(22). С.73-74.

7. Бутов Р.С., Совтисік Д.Д., Кузан М.М. Особливості організації реабілітаційного процесу в санаторно-курортних умовах. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини* [редкол.: Єдинак Г.А. (відпов.ред.) та ін.]. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2019. Вип.15. С.121-124.

15. Рекомендовані джерела інформації.

1. Корисні ресурси Інтернету:

https://kurort.gov.ua/	Офіційний сайт журналу «Науково-практичний журнал «Медична реабілітація, курортологія, фізіотерапія»
https://tinyurl.com/ye4434jw	Офіційний сайт журналу «Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини»
https://medpers.dmu.edu.ua/issues/	Офіційний сайт журналу «Медичні перспективи»
https://pharmed.zsmu.edu.ua/article/view/	Офіційний сайт журналу «Актуальні питання фармацевтичної і медичної науки та практики»
https://health.nuwm.edu.ua/index.php/rehabilitation/issues/view/	Офіційний сайт журналу «Реабілітаційні та фізкультурно-рекреаційні аспекти розвитку людини»